

АРТЪР КОНАН ДОЙЛ КАРТОНЕНАТА КУТИЯ

Превод от английски: Красимира Тодорова, —

chitanka.info

Когато подбирам интересни случаи, които илюстрират забележителните мисловни способности на моя приятел Шерлок Холмс, обикновено се спирам на такива, които съдържат най-малко сензационност, но показват дарованието му в най-добра светлина. За съжаление не е възможно изцяло да се отдели сензационното от криминалното и това изправя летописеца пред дилемата или да жертва важни подробности и така да изкриви общата картина, или да използва материал наслуки, а не по собствен избор. След това кратко въведение веднага се захващам с бележките си за един случай, в който веригата от събития е едновременно и странна, и будеща ужас.

Беше изключително горещ августовски ден. Улица „Бейкър“ беше нажежена като пещ, а ослепителният блясък на слънцето върху жълтата зидария на отсрещната сграда болезнено режеше очите. Човек трудно би могъл да повярва, че това са същите стени, които мрачно тъмнееха през зимната мъгла. Транспарантите бяха полуспуснати и Холмс, свит на дивана, четеше и препрочиташе някакво писмо, дошло със сутрешната поща. Мен службата в Индия ме бе привикнала да понасям по-леко горещината, отколкото студа, тъй че покачането на термометъра до 32 градуса не ме измъчваше особено. Сутрешният вестник обаче беше абсолютно безинтересен. Парламентът бе вече разпуснат. Всичко живо бе напуснало града и аз мечтаех за горските поляни на Ню Форист или за пясъчните океански плажове. Ала банковата ми сметка беше на нулата и бях принуден да отложка почивката си, а на моя приятел зелените поля и гори, както и морето не говореха нищо. Той обичаше да лежи сред самия център на петмилионния град, непрекъснато да чувства хората наоколо и да откликва на най-малкия слух или подозрение за неразкрито престъпление. Любовта към природата нямаше място сред многостранните му наклонности и единственото му разнообразие бе да отклони вниманието си от градския злосторник, за да залови някой негов събрат от провинцията.

Като разбрах, че Холмс е прекалено погълнат от писмото, за да има желание да разговаряме, захвърлих скучния вестник, облегнах се назад в стола и се унесох в мисли. Неочаквано гласът на моя приятел ме върна към действителността.

— Прав си, Уотсън — рече той. — Това наистина е нелеп начин за уреждане на спор.

— Съвсем нелеп даже! — възкликнах и осъзнавайки изведнъж, че той бе повторил съкровената мисъл, която владееше в момента съзнанието ми, се изправих на стола и го загледах в пълно недоумение. — Но как е възможно, Холмс? — извиках. — Това надхвърля всичко, което бих могъл да си представя.

Холмс се засмя от сърце на почудата ми.

— Сигурно си спомняш — каза той, — че когато преди известно време ти прочетох откъс от разказа на По, в който един наблюдателен и логично мислещ човек проследява неизказаните мисли на своя събеседник, ти прие тази история като авторова измислица. Отнесе се с недоверие и към забележката ми, че аз имам навика постоянно да върша същото.

— О, не!

— Вярно, драги Уотсън, че не го изрази с думи, а само с вдигане на вежди. Затова сега, като видях, че захвърли вестника и потъна в мисли, се зарадвах на възможността да ги разчета и евентуално да ги прекъсна, за да ти докажа, че мога да проследя мислите ти.

Аз обаче все още не бях убеден.

— В прочетения от теб откъс човекът с логичната мисъл вадеше заключенията си, наблюдавайки действията на другия, който, ако си спомням добре, се спъваше в куп камъни, гледаше нагоре към звездите и т.н. А аз си седях кротко на стола и не разбирам какви указания съм могъл да ти предоставя.

— Не си справедлив към себе си, Уотсън. Чертите на лицето също са средство, с което човек изразява чувствата си, а твоите черти ти служат отлично в това отношение.

— Нима искаш да кажеш, че си разчел потока на мислите ми по чертите на лицето?

— Точно така, най-вече по очите. Може би не си спомняш за какво се замисли най-напред?

— Не, наистина не си спомням.

— Тогава ще ти кажа. След като захвърли вестника и с това именно привлече вниманието ми, около половин минута изразът на лицето ти беше съвсем празен. После очите ти се спряха на отскоро поставения в рамка портрет на генерал Гордън^[1] и по промяната на изражението разбрах, че в съзнанието ти се ражда някаква мисъл. Тя обаче не се задържа дълго. Погледът ти се премести насреща към

необрамчения портрет на Хенри Уорд Бийчър^[2] върху купчината книги. След това погледна нагоре към стената и вече ми бе напълно ясно за какво мислиш — че ако портретът се сложи в рамка и се закачи, ще запълни празното място и ще подхожда на портрета на Гордън от насрещната стена.

— Ти наистина си проследил съвсем точно размишленията ми — възкликнах.

— Дотук трудно можех да се заблудя. После обаче мислите ти отново се върнаха към Бийчър и ти се загледа напрегнато в портрета, сякаш изучаваше характера му по чертите на лицето. Очите ти престанаха да се присвиват, но останаха вторачени в същата посока, а лицето ти помръкна. Припомняше си разни злополучия в кариерата на Бийчър. За мен беше напълно ясно, че не можеше да не помислиш и за задачата, с която се е нагърбил в полза на Севера по време на Гражданската война. Спомних си какво бурно негодувание предизвика у теб начинът, по който бе посрещнат от някои наши прекалено ревностни съотечественици. Бях сигурен, че няма, щом помислиш за Бийчър, да не се сетиш и за този инцидент. Когато миг по-късно погледът ти се отклони, предположих, че мисълта ти се е върнала към Гражданската война, а когато забелязах как стисна зъби, как очите ти заблестяха и ръцете ти се свиха в юмруци, вече бях сигурен, че мислиш за любезността, показана от двете страни в онази отчаяна борба. Но ето че лицето ти отново помръкна, поклати глава — размишляваше за страданието и ужаса, за безсмисленото погубване на живот. Несъзнателно посегна с ръка към старата си рана и по устните ти се плъзна усмивка, която ми подсказа, че си видял откъм смешната страна този начин за уреждане на международни спорове. Съгласен съм с теб, че начинът е наистина нелеп, и останах доволен от правилността на моите изводи.

— Да, наистина са съвсем правилни — рекох аз. — Но трябва да призная, че и сега, след като ми обясни всичко, съм не по-малко удивен.

— О, не, драги Уотсън, уверявам те, това беше само един повърхностен опит и аз нямаше да го натрапя на вниманието ти, ако онзи ден не прояви такава недоверчивост. Но ето че възниква проблем, който може да се окаже далеч по-труден за разрешаване от малкия експеримент с четенето на мисли. Обърна ли внимание на едно кратко

съобщение във вестника относно необикновеното съдържание на някакъв пакет, изпратен до госпожица Къшинг на улица „Крос“ в Кройдън?

— Не, не го забелязах.

— А, значи си го подминал. Моля, подай ми, ако обичаш, вестника. Ето тук, под финансовата колонка. Бъди така добър да го прочетеш на глас.

Поех вестника, който Холмс ми подхвърли, и зачетох съобщението. Беше озаглавено „Ужасяващият пакет“:

„Госпожица Сюзън Къшинг, живуща на улица «Крос» в Кройдън, станала жертва на възмутителна груба шега, освен ако инцидентът не крие друго, по-зловещо значение. Вчера в два часа следобед раздавачът ѝ предал малък пакет, опакован в амбалажна хартия. Пакетът съдържал картонена кутия, пълна с морска сол. Когато изпразнила кутията, госпожица Къшинг с ужас открила сред морската сол две човешки уши, очевидно съвсем наскоро отрязани. Кутията е била изпратена предната сутрин през колетната служба в Белфаст. Няма никакво указание за изпращача и случаят става още по-загадъчен поради обстоятелството, че госпожица Къшинг, неомъжена дама на петдесет години, винаги е водила твърде затворен живот, имала е съвсем малко познати и получаването на пратка по пощата е било изключително събитие за нея. Преди няколко години, докато живеела в Пендж, тя давала под наем стаи от къщата си на трима студенти по медицина, от които след време се видяла принудена да се отърве поради шумния им и разюздан начин на живот. Полицията смята, че извършители на безчинството спрямо госпожица Къшинг са тримата младежи, които са ѝ имали зъб и са ѝ изпратили тези останки от залата за дисекции, за да я изплашат. Предположението изглежда още по-вероятно поради обстоятелството, че единият от младежите е от Северна Ирландия — доколкото госпожица Къшинг си спомня, тъкмо от Белфаст. Случаят е поверен на господин

Лестрейд, един от най-способните ни полицаи детективи, и той енергично се е заел с разследването му.“

— Това е всичко от „Дейли кроникъл“ — рече Холмс, когато свърших четенето. — А сега нека чуем какво има да ни каже нашият приятел Лестрейд. Тази сутрин получих от него бележка, в която ми пише: *Струва ми се, че този случай е напълно във Вашата компетентност. Ние вярваме, че ще успеем да го изясним, но малко се затрудняваме от обстоятелството, че няма на какво да стъпим. Естествено, телеграфирахме до пощенската служба в Белфаст, но се оказа, че същия ден там са постъпили голям брой колетни пратки и служителите не могат да си спомнят нищо специално нито за този пакет, нито за изпращача му. Кутията е от ония, в които се продава ароматизиран с мед тютюн, но не ни подсказва нищо. Все пак версията за студентите по медицина ми изглежда най-правдоподобна, но ако Вие можете да отделите няколко часа, много ще се радвам да Ви видя при мен. През целия ден ще бъда или у дома, или в полицейския участък.* — Е, какво ще кажеш, Уотсън? Можеш ли да превъзмogneш жегата и да дойдеш с мен в Кройдън, за да прибавиш по всяка вероятност още един интересен случай към твоята колекция?

— Жадувах да правя нещо.

— Ето че ти се предлага такава възможност. Позвъни да ни донесат обувките и да повикат файтон. Аз ще бъда готов след миг, колкото да си сваля халата и да напълня кутията си с пури.

Докато пътувахме с влака, навън се изля кратък проливен дъжд и в Кройдън горещината вече не бе така мъчителна. Холмс беше изпратил телеграма и Лестрейд, пъргав и старателен както винаги, ни чакаше на гарата. След пет минути стигнахме до улица „Крос“ — дълга, с кокетни спретнати двуетажни тухлени къщи с бели каменни стъпала. По праговете стояха и бърбреха на групи жени, препасани с престилчици. Някъде към средата на улицата Лестрейд спря и почука на една врата. Отвори ни млада прислужничка. Тя веднага ни въведе в предната стая, където седеше госпожица Къшинг — жена с кротко лице, с големи благи очи и прошарена коса, пригладена на слепоочията ѝ. В скута ѝ имаше недовършена бродирана покривчица за канапе, а на една табуретка до нея стоеше кошничка с цветни копринени конци.

— Онези ужасни неща са отвън в бараката — каза тя, когато влязохме с Лестрейд. — Бих искала да ги махнете вече от тук.

— Ще ги взема, госпожице Къшинг. Задържах ги само за да може моят приятел господин Холмс да ги види във ваше присъствие.

— А защо именно в мое присъствие?

— За да може, ако пожелае, да ви зададе някакви въпроси.

— Какъв смисъл има да ми задавате въпроси, след като вече казах, че не знам нищо.

— Права сте, госпожо — намеси се Холмс с обичайния си успокоителен тон. — Несъмнено тази история вече достатъчно ви е угнетила.

— Наистина, сър. Аз съм скромна жена и водя съвсем затворен живот. Съвсем ми е непривично да си виждам името във вестниците и къщата ми да се пълни с полицаи. Не желая повече онези неща да се внасят тук, господин Лестрейд. Ако искате да ги видите, идете в бараката.

Бараката се намираше в градинката зад къщата. Лестрейд влезе вътре и изнесе жълта картонена кутия, лист амбалажна хартия и връв. Тримата седнахме на една пейка и Холмс се зае да разглежда предметите, които Лестрейд му подаде.

— Връвта е изключително интересна — отбеляза той, като я вдигна към светлината и я помириша. — Какво ще кажете за тази връв, Лестрейд?

— Насмолена е.

— Точно така. Парче насмолен канап. Несъмнено сте установили освен това, че госпожица Къшинг е прерязала връвта с ножица, както личи от двата края. Това има особено значение.

— Не виждам защо — каза Лестрейд.

— Защото възелът е останал непокътнат, а този възел е от малко по-особено естество.

— Да, завързан е изкусно. Вече обърнах внимание на това обстоятелство — рече самодоволно Лестрейд.

— Стига толкова сме се занимавали с връвта — усмихна се Холмс. — Да видим сега опаковката. Амбалажна хартия с ясно доловима миризма на кафе. Как, не сте я усетили? Много характерна, струва ми се. Адресът е написан с доста разкривени букви: „Г-ца С. Къшинг, улица «Крос», Кройдън.“ Перото е било с широк връх,

мастилото — долнокачествено. Думата „Кройдън“ първоначално е била написана с „т“, което после е било поправено на „д“. Следователно колетът е бил изпратен от мъж (почеркът несъмнено е мъжки) — слабо образован и непознаващ предградията Кройдън. Дотук всичко е ясно. Кутията е жълта, от тютюн, по нея няма нищо особено освен два отпечатъка от пръсти в долния ляв ъгъл. Пълна е с морска сол, която обикновено се използва за съхраняване на необработени кожи, а и за някои други по-груби търговски цели. И вътре са заровени тези извънредно странни находки.

Докато говореше, Холмс извади двете уши, постави ги на една дъска върху коленете си и се зае да ги разглежда внимателно, а ние с Лестрейд, наведени напред от двете му страни, поглеждахме ту към тези ужасяващи останки, ту към съсредоточеното и загрижено лице на нашия събеседник. Накрая той ги върна в кутията и остана известно време дълбоко замислен.

— Забелязали сте, разбира се — попита най-сетне, — че ушите не са чифт.

— Да, забелязах. Ако това е някаква дебелашка шега на студенти от дисекционната зала, за тях никак не е било трудно да изпратят две различни уши.

— Точно така. Само че не е дебелашка шега.

— Сигурен ли сте?

— Има някои подробности, които опровергават тази вероятност. Трупове в дисекционните зали се инжектират с консервиращи препарати, а по тези уши няма такива следи, съвсем свежи са. Отрязани са с тъп инструмент, с какъвто не се борави при дисекция. И още нещо — на медицинско лице никога няма да му хрумне да използва морска сол, когато има подръка карболова киселина или някакъв спиртен разтвор. Пак повтарям — тук става въпрос не за груба шега, а за сериозно престъпление, което предстои да разследваме.

Обзе ме смътно безпокойство, докато слушах думите на моя приятел и гледах мрачната непоколебимост, изписана на лицето му. Това рязко встъпление очевидно щеше да доведе до нещо страшно и необяснимо. Лестрейд обаче поклати скептично глава:

— Без съмнение има какво да се каже срещу версията за грубата шега, но доводите срещу другата хипотеза са далеч по-силни. През последните двайсет години тази жена е водила скромна и почтен

живот както в Пендж, така и тук. През цялото време едва ли е прекарала повече от един ден извън дома си. Защо тогава, за Бога, някакъв си престъпник ще ѝ изпраща доказателства за своята вина, особено след като тя — освен ако не е свършена актриса — знае по въпроса толкова малко, колкото и ние?

— Тъкмо това е проблемът, с който ни предстои да се занимаем — отвърна Холмс, — и аз от моя страна ще пристъпя към него с предположението, че разсъжденията ми са верни и че е било извършено двойно убийство. Едното ухо е женско — мъничко, красиво оформено, с дупка за обица. Другото е мъжко, обгоряло от слънцето и също с дупка за обица. Тези двама души вероятно са мъртъвци, иначе щяхме вече да сме чули разказа им. Колетът е бил изпратен в четвъртък сутринта. Значи трагедията се е разиграла в сряда или във вторник, а може и по-рано. Ако тези двама души са убити, кой освен убиеца им би се захванал да изпраща уликите за деянието си на госпожица Къшинг? Можем спокойно да допуснем, че изпращачът на пакета е човекът, когото търсим. Но той трябва да е имал сериозна причина, за да изпрати на госпожица Къшинг този пакет. Каква точно? Може би ѝ показва, че делото е извършено, или иска да ѝ причини болка. В такъв случай тя би трябвало да знае кой е изпращачът. А знае ли го наистина? Съмнявам се. Ако го знае, защо ще вика полицията? Могла е да зарови някъде ушите и никой нямаше нищо да разбере. Така би постъпила, ако е възнамерявала да прикрие престъпника. Ако обаче не иска да го прикрива, би трябвало да каже името му. Тук има нещо оплетено, което трябва да се изясни.

До този момент Холмс говореше разпалено и високо, гледайки разсеяно отвъд градинската ограда, но изведнъж скочи на крака и се упъти към къщата.

— Искам да задам няколко въпроса на госпожица Къшинг — поясни той.

— В такъв случай ще ви оставя, защото трябва да свърша една друга дребна работа — рече Лестрейд. — Пък и смятам, че няма какво повече да науча от госпожица Къшинг. Ще ме намерите в полицейския участък.

— Ще се отбием там на път за гарата — отговори Холмс.

След малко двамата отново седяхме в предната стая, където дамата продължаваше невъзмутимо да бродира покривчицата. Когато

влязохме, тя сложи ръкоделието в скута си и ни погледна изпитателно с прямите си сини очи.

— За себе си съм убедена, сър — каза тя, — че е станала грешка и че пакетът изобщо не е бил предназначен за мен. На няколко пъти казах това на служителя от Скотланд ярд, но той просто не ми обърна внимание. Доколкото ми е известно, на този свят нямам врагове. Откъде-накъде ще ми устройват такава груба шега?

— Споделям вашето мнение, госпожице Къшинг — каза Холмс, сядайки до нея. — Смятам, че е повече от вероятно...

Той млъкна и като се обърнах към него, с почуда забелязах, че наблюдава крайно съсредоточено профила на немладата жена. За миг върху напрегнатото му лице се изписаха изненада и задоволство, но когато тя обърна поглед към него, за да разбере причината за мълчанието, отново бе възвърнал сериозния си израз. Аз също се взрях внимателно в опънатите ѝ прошарени коси, в кокетната шапчица, в малките позлатени обици, в спокойните черти, но не открих нищо, с което да си обясня явната възбуда на моя приятел.

— Има един-два въпроса, които...

— О, изморих се вече от въпроси! — възкликна нетърпеливо госпожица Къшинг.

— Вие, ако не се лъжа, имате две сестри.

— Откъде знаете?

— Още с влизането си в стаята забелязах над камината групов портрет на три дами, едната от които несъмнено сте вие, а другите две така приличат на вас, че не може да има съмнение относно роднинството ви.

— Да, прав сте. Това са сестрите ми Сара и Мери.

— А тук до лакътя ми има друга снимка, направена в Ливърпул. На нея по-малката ви сестра е с мъж, който, ако се съди по униформата му, е стюард на кораб. Доколкото забелязвам, по това време тя не е била омъжена.

— Бързо забелязвате всичко.

— Това ми е професията.

— Да, и тук сте прав. Но тя се омъжи за господин Браунър няколко дни след това. Той плаваше до Южна Америка, но бе така привързан към сестра ми, че не можеше да понася мисълта за дълга раздяла и затова се премести на линията Ливърпул — Лондон.

— Може би на „Победител“?

— Не, когато за последен път го видях, беше на „Майски ден“. Преди да наруши клетвата си да не пие, Джим имаше обичай да ми се обажда, щом пристигнеше тук. След това обаче, стъпеше ли на брега, бързаше веднага да се пъкне в кръчмата. Напиваше се от малко и ставаше сприхав и необуздан. Проклет да е денят, когато отново посегна към чашата! Първо престана да се отбива при мен, после се скара със Сара, а откак Мери не ми пише, не знам съвсем нищо за тях.

Госпожица Къшинг се развълнува. Подобно на повечето хора, които живеят самотно, отначало се стесняваше, но после много се оживи. Разказа ни всякакви подробности за своя зет — стюарда, след това заприказва за предишните си наематели — студентите по медицина, и ни разправи надълго и нашироко за безчинствата им, даде ни имената им и имената на болниците, където работят. Холмс слушаше внимателно и от време на време задаваше по някой въпрос.

— Чудно ми е — каза той, — че вие и сестра ви Сара не живеете заедно, след като и двете нямате семейства.

— О, не познавате характера на Сара, иначе нямаше да се чудите. Направих опит, когато дойдох в Кройдън, но не издържах и след по-малко от два месеца се наложи да се разделим. Не казвам нищо лошо за собствената си сестра, но тя е човек, който обича да се бърка в работите на другите и трудно ѝ се угажда.

— Казахте, че се е скарала с роднините ви в Ливърпул?

— Да, макар че по едно време бяха особено близки. Сара дори отиде да живее там, за да е по-близо до тях, а сега не ѝ достигат думи, за да черни Джим Браунър. През последните шест месеца, които прекара тук, говореше само за неговото пиянство и груби обноски. Предполагам, че се е опитвала да се бърка в живота им, а той ѝ е казал някоя и друга остра дума и така е започнало всичко.

— Благодаря ви, госпожице Къшинг — стана Холмс и се поклони. — Казахте, струва ми се, че сестра ви живее на Новата улица в Уолингтън, нали? Довиждане и много съжалявам за тревогите ви покрай този случай, с който, както сама казвате, нямате нищо общо.

Когато излязохме навън, тъкмо минаваше един фойтон и Холмс го спря.

— Колко е до Уолингтън? — попита той.

— О, не повече от миля, сър.

— Чудесно. Скачайте, Уотсън! Трябва да ковим желязото, докато е горещо. Колкото и обикновен да е случаят, в него има една-две поучителни подробности. Кочияш, пътьом спри пред пощата!

Холмс изпрати кратка телеграма и прекара останалата част от пътя полуизлегнат във файтона с килната над носа си шапка, за да предпазва лицето си от слънцето. Файтонът спря пред къща, подобна на онази, която току-що бяхме напуснали. Моят приятел нареди на файтонджията да ни изчака и тъкмо бе сложил ръка върху чукчето, когато вратата се отвори и някакъв важен млад господин в черно и с доста износена шапка се появи на стъпалата.

— Вкъщи ли е госпожица Къшинг? — попита Холмс.

— Госпожица Къшинг е сериозно болна — отвърна младият джентълмен. — Вчера получи тежко нервно разстройство. Като неин домашен лекар не мога да поема отговорността да разреша на никого да я безпокои. Бих ви препоръчал да наминете отново след десет дни — той надяна ръкавиците си, затвори вратата и закрачи надолу по улицата.

— Е, щом не може, не може — рече примирително Холмс.

— Вероятно не би могла или не би желала да ни каже кой знае какво.

— Не съм искал да ми казва нещо — отвърна Холмс. — Искан само да я видя. Мисля обаче, че разбрах всичко, което ми беше нужно. Кочияш, отведи ни до някой приличен ресторант, където можем да хапнем. След това ще се отбием в полицейския участък при нашия приятел Лестрейд.

По време на лекия и приятен обяд Холмс говори само за цигулки. С особено оживление ми разказа как купил от един евреин, търговец на стари вещи на „Тотнъм корт роуд“, своя страдивариус само за петдесет и пет шилинга, а той струвал най-малко петстотин гвинеи. От страдивариуса Холмс мина на Паганини и ние останахме почти цял час пред бутилка бордо, а той ми разправяше разни случки от живота на този необикновен човек.

Следобедът беше доста напреднал, горещите слънчеви лъчи се превръщаха в меки отблясъци, когато се озовахме в полицейския участък. Лестрейд ни чакаше на вратата.

— Има телеграма за вас, господин Холмс — рече той.

— А, дошъл е отговорът! — Холмс разпечата телеграмата, прегледа я набързо, после я смачка и я пхна в джоба си. — Добре — обяви той.

— Открихте ли нещо?

— Открих всичко.

— Как! — Лестрейд се загледа изумен в него. — Шегувате се.

— Никога през живота си не съм бил по-сериозен. Извършено е било потресаващо престъпление и смятам, че разкрих всяка негова подробност.

— А кой е престъпникът?

Холмс надраска няколко думи върху гърба на една своя визитна картичка и я подаде на Лестрейд.

— Ето името му — рече той. — Няма да можете да го арестувате по-рано от утре вечер. Моля ви да не споменавате името ми във връзка със случая, тъй като желая да ме свързват само с престъпления, чието разкриване представлява известна трудност. Да вървим, Уотсън!

Двамата се отправихме към гарата, като оставихме Лестрейд да се вира радостно в дадената от Холмс картичка.

— Този случай — каза Холмс същата вечер, докато бърбехме, пушейки пурите си в квартирата на улица „Бейкър“ — напомня описаните от теб приключения със заглавие „Етюд в червено“ и „Знакът на четиримата“. И тогава бяхме принудени да тръгнем по обратния път — от следствията към причините. Писах на Лестрейд да ни съобщи подробностите, които все още ни липсват и до които ще се добере едва след като арестува убиеца. Можем спокойно да вярваме, че ще успее да извърши това, защото, макар и да е лишен от способността да разсъждава логично, той е упорит като булдог, стига да проумее какво има да върши. Впрочем тъкмо тази негова упоритост му спечели това високо място в Скотланд ярд.

— Значи случаят още не е приключен? — попитах.

— В основни линии е приключен. Знаем кой е авторът на възмутителното деяние, макар още да ни убягва самоличността на една от жертвите. Ти, естествено, си направил вече твоите заключения, нали?

— Предполагам, че заподозреният е Джим Браунър, стюардът от линията Ливърпул — Лондон?

— О, не е заподозрян, сигурен съм, че е той.

— И все пак виждам само смътни указания.

— Напротив, напротив, за мен нещата не могат да бъдат по-ясни. Ще повторя накратко главните моменти. Пристъпихме към случая съвсем на сляпо, което винаги е голямо преимущество. Не бяхме си изградили предварително никаква версия, трябваше само да отидем на мястото, за да направим оглед и да си извадим заключения от нашите наблюдения. Какво видяхме най-напред? Една спокойна и почтена дама, която очевидно не криеше никаква тайна, и един портрет, който ми разкри, че тя има две по-малки сестри. Изведнъж ми мина през ума, че пакетът може да е бил предназначен за някоя от тях. Оставих тази идея за по-удобен момент, когато да ѝ потърся опровержение или потвърждение. Ако си спомняш, след това отидохме в градината и разгледахме необичайното съдържание на малката жълта кутия. Канапът беше от тези, с които моряците обикновено кърпят платната, и изведнъж в разследването ни се усети морски полъх. Когато установих, че възелът е моряшки, че пакетът е изпратен от пристанищен град и че мъжкото ухо е пробито за обица, което е характерно за моряците, а не за обитателите на сушата, бях вече сигурен, че всички актьори в трагедията трябва да се търсят сред хората, чийто живот по един или друг начин е свързан с морето. Когато стигнах до адреса върху пакета, забелязах, че е написано „Г-ца С. Къшинг“. Най-възрастната сестра е госпожица Къшинг, естествено, но макар малкото ѝ име да започва със „С“, пакетът би могъл да бъде предназначен и за една от сестрите ѝ. Може би се налагаше да прехвърлим разследването върху съвсем друга основа. И аз влязох отново в къщата с намерение да изясня този момент. Канех се да уверя госпожица Къшинг, че споделям убеждението ѝ, че е станала някаква грешка, но както може би си спомняш, изведнъж млъкнах. Неочаквано видях нещо, което силно ме изненада и в същото време значително стесни полето на разследването. Като медик не може да не знаеш, Уотсън, че няма друга част от човешкото тяло с толкова разнообразна форма, като ухото. Обикновено ушите на хората извънредно много се различават. В един от миналогодишните броеве на „Антропологично списание“ можеш да прочетеш две кратки монографии от мен по този въпрос. Затова изследвах като специалист ушите в кутията и внимателно отбелязах анатомичните им особености. И представи си изненадата ми, когато, гледайки госпожица Къшинг, забелязах, че

нейното ухо съвсем прилича на женското ухо, което току-що бях изследвал. В никакъв случай не ставаше дума за съвпадение. Същото стесняване на ушната раковина, същата широка извивка на горния и вътрешния хрущял. В общи линии, може да се каже, че беше почти същото ухо. Разбира се, веднага осъзнах голямото значение на моето откритие. Очевидно беше, че жертвата е кръвна роднина на госпожица Къшинг, при това вероятно твърде близка. Тогава поведох разговор за семейството и ти си спомняш, че тя ни даде някои особено важни сведения. Най-важното беше, че името на една от сестрите ѝ е Сара и че съвсем доскоро адресът ѝ е бил същият. Това обясняваше как е станала грешката и за кого всъщност е бил предназначен пакетът. После научихме подробности за стюарда, женен за третата сестра, както и обстоятелството, че в един период той е бил свързан в толкова тясно приятелство със Сара, та тя дори е отишла да живее в Ливърпул, за да е по-близо до Браунърови, но заради някакво спречкване са се разделили. В резултат на това спречкване от няколко месеца между тях вече не съществува никаква връзка, тъй че, ако е искал да изпрати някакъв пакет на госпожица Сара, Браунър несъмнено би го изпратил на стария ѝ адрес. Сега вече нещата започнаха да се проясняват. Знаехме за съществуването на този стюард, импулсивен човек, способен на силни чувства — спомняш си, че се е отказал от много по-добра работа, за да е по-близо до жена си, — склонен да се отдава на тежко пиянство. Имаме сериозно основание да смятаме, че жена му е била убита, а заедно с нея и един мъж — по всяка вероятност също моряк. На първо място като мотив за убийство се явява ревността. Но защо тези доказателства за зловещото деяние са изпратени на госпожица Сара Къшинг? Може би защото по време на престоя си в Ливърпул тя по някакъв начин е станала причина за събитията, довели по-късно до кървавата трагедия. Обърни внимание и на обстоятелството, че корабите по тази линия спират в Белфаст, Дъблин и Уотърфорд. Значи ако предположим, че Браунър е извършил престъплението и веднага се е качил на своя кораб „Майски ден“, първото място, откъдето е могъл да изпрати ужасяващия пакет, е Белфаст. На този етап от разследването беше възможно и едно друго разрешение на загадката и макар да го смятах за напълно неправдоподобно, реших да го изясня, преди да продължа по-нататък. Някой отхвърлен любовник би могъл да убие господин и госпожа

Браунър и в такъв случай мъжкото ухо би могло да принадлежи на съпруга. Имах сериозни възражения срещу тази версия и все пак не я изключвах напълно. Затова телеграфирах на моя приятел Елгър от ливърпулската полиция и го помолих да провери дали госпожа Браунър си е у дома и дали господин Браунър е отплавал с „Майски ден“. След това отидохме в Уолингтън да посетим госпожица Сара. Бях любопитен преди всичко да видя доколко наследствената за тяхното семейство форма на ухото е възпроизведена при нея. Освен това, разбира се, тя можеше да ни даде важни сведения, макар да не ми се вярваше особено, че ще го стори. Несъмнено беше чула още предния ден историята, тъй като цял Кройдън говореше за нея, а тя единствена би могла да знае за кого е бил предназначен пакетът. Ако искаше да помогне на правосъдието, трябваше вече да е влязла във връзка с полицията. Така или иначе, бяхме длъжни да я посетим, затова отидохме. Открихме обаче, че новината за пристигането на този пакет ѝ е подействала толкова силно, че е получила нервно разстройство. Беше повече от ясно, че бе разбрала напълно значението на пратката, но не по-малко ясно беше, че се налага да изчакаме известно време, ако искаме да получим помощ от нея. Всъщност нейната помощ не ни беше нужна. Отговорът на загадката вече ни чакаше в полицейския участък — бях помолил Елгър да ми изпрати сведенията си там. Нищо не можеше да бъде по-убедително: домът на госпожа Браунър стоял повече от три дни затворен и съседите ѝ смятали, че е заминала на юг да навести роднините си; в управлението на компанията се установило, че Браунър е отплавал с „Майски ден“. Според моите изчисления корабът трябва да влезе в устието на Темза утре вечер. Там Браунър ще бъде посрещнат от не особено проницателния, но твърд и упорит Лестрейд и очаквам тогава да получим онези няколко подробности, които все още ни липсват.

Шерлок Холмс не остана разочарован в очакванията си. Два дни по-късно той получи обемист плик, който съдържаше кратка бележка от детектива и няколко написани на машина страници.

— Лестрейд го е заловил — каза Холмс, поглеждайки към мен.
— Може би ще ти е интересно да чуеш какво пише:

Уважаеми господин Холмс,

Съгласно плана, който начертахме, за да проверим нашите предположения (*това „нашите“ е чудесно, нали, Уотсън?*), вчера в 18 часа отидох на дока „Албърт“ и се качих на кораба „Майски ден“, принадлежащ на транспортната компания „Ливърпул — Дъблин — Лондон“. След поисканата справка ми отвърнаха, че на борда наистина се намира стюард на име Джим Браунър и че по време на плаването той се е държал толкова странно, че капитанът се е видял принуден да го отстрани от длъжност. Когато влязох в каютата му, той седеше върху един сандък обронил глава и се люлееше напред-назад. Браунър е едър як мъж, гладко обръснат и много мургав. Прилича малко на Олдридж, който ни помогна при онази лъжлива история с пералнята. Като чу по каква работа съм дошъл, скочи на крака. Аз допрях свирката си до устните, за да повикам неколцината полицаи, които чакаха наблизко, но той очевидно нямаше намерение да се съпротивява и съвсем кротко си подаде ръцете, за да му сложа белезниците. Отведохме го в участъка, като взехме, разбира се, и сандъчето му — смятахме, че можем да намерим в него някакви доказателства за вината му. Освен голям остър нож, какъвто имат повечето моряци, не намерихме нищо подозрително. Все пак смятаме, че не са ни нужни повече доказателства, защото, когато го заведохме при полицейския следовател, той помоли за разрешение да направи самопризнания, които бяха записани от нашия стенограф. Имаме три машинописни копия, едно от които прилагам. Както предполагам от самото начало, случаят се оказва изключително банален и прост, но много Ви благодаря за помощта, която ми оказахте в моето разследване. Приемете най-сърдечните ми почитания. Искрено Ваш,

Дж. Лестрейд

— Хм, разследването наистина се оказа много просто — отбеляза Холмс, — но не смятам, че той мислеше така, когато ме повика в началото. Но както и да е, нека сега да чуем какво ще каже за свое оправдание Джим Браунър. Това са показанията, които е направил пред инспектор Монтгомъри в шедуълския полицейски участък и които имат преимущество да са напълно дословни.

Имам ли да казвам нещо? Да, имам да казвам, и то много. Ще направя пълни самопризнания. Ако искате, обесете ме, все ми е едно. Повярвайте ми, не съм затворил и за миг очи, откакто извърших това, и не вярвам да ги затворя, преди да настъпи часът за вечния сън. Понякога виждам неговото лице, но повечето пъти — нейното. Няма миг, в който някой от двамата да не е пред очите ми. Той изглежда навъсен и зъл, на нейното лице е изписана изненада. Да, невинната овчица, тя наистина се изненада, когато видя края си в очите, които рядко са поглеждали към нея другояче освен с любов.

Но за всичко е виновна Сара и дано проклятието на един съсипан човек я стигне и кръвта в жилите ѝ да се разложи! Не мислете, че с това искам да оправдая себе си. Не. Вярно е, че се върнах към чашката и се напивах като животно, но тя щеше да ми прости и щеше да ми остане вярна до гроб, ако тази жена не беше пристигнала под нашия покрив. Защото Сара Къшинг ме обичаше — това е в основата на цялата история, — обичаше ме, докато любовта ѝ не се превърна в жлъчна омраза, когато разбра, че ценя много повече отпечатъка от стъпалото на жена ми в калта, отколкото нейното тяло и душа.

Те бяха три сестри. Най-възрастната беше добра жена, втората беше демон, а третата — ангел. Сара беше на трийсет и три години, а Мери на двайсет и девет, когато се ожених за нея. Бяхме безкрайно щастливи, в цял Ливърпул нямаше по-добра съпруга от моята Мери. Тогава поканихме Сара да ни погостува една седмица. Седмицата се превърна в месец, после изтече втори, че и трети, и тя

заживя при нас като член на семейството. По това време бях въздържател, пестяхме по малко пари и бъдещето ни изглеждаше от щастливо по-щастливо. Господи, кой можеше да допусне, че ще се стигне дотам! На кого можеше и да му се присъни дори!

Обикновено се прибирах в края на седмицата, а понякога, когато задържаха кораба в пристанището за товарене, оставах по цяла седмица и прекарвах доста време в компанията на моята балдъза Сара. Тя е висока, красива и черноока жена, буйна и пламенна; носеше главата си гордо вдигната, а в очите ѝ винаги гореше огън като искра от кремък. Но не съм и помислял за нея, когато моята Мери беше там. Заклевам се в това, надявайки се на Божията милост.

Понякога ми се струваше, че тя нарочно гледа да остане насаме с мен, често ме предумваше да излезем заедно на разходка, но аз не виждах нищо лошо в това. Една вечер обаче очите ми се отвориха. Прибрах се от кораба и заварих у дома само Сара. Жена мия нямаше. „Къде е Мери?“ — попитах. „Отиде да плати някаква сметка“ — отвърна Сара. Бях неспокоен и крачех напред-назад из стаята. „Не можеш ли да бъдеш щастлив поне пет минути без Мери, Джим? — рече тя. — Не е много ласкаво за мен, че моята компания не те задоволява дори за толкова кратко време.“ „Така е, моето момиче“ — казах и протегнах снизходително ръка към нея, но тя в миг я сграбчи — дланите ѝ горяха сякаш от треска. Погледнах в очите ѝ и разбрах всичко. Излишно беше да говорим. Намръщих се и дръпнах дланта си. Тя постоя мълчаливо още малко, после протегна ръка и ме потупа по рамото. „Внимавай, Джим“ — рече и с подигравателен смях изскочи от стаята.

От този момент Сара ме намрази от дъното на душата си, а тя е от жените, които знаят да мразят. Бях глупак, че я оставих да живее при нас, заслепен глупак, но не казах нищо на Мери, за да не я огорча. Нещата си вървяха почти както преди, но след време открих, че самата Мери започва постепенно да се променя. Вече не беше кротка и

доверчива както преди, стана затворена и мнителна, разпитваше ме къде съм бил и какво съм правил, от кого получавам писма, какво имам в джобовете си, и хиляди други подобни глупости. Ден след ден ставаше все по-особена и раздразнителна и между нас пламваха безпричинни кавги. Аз бях крайно озадачен. Сега Сара ме отбягваше, но двете с Мери бяха просто неразделни. Вече разбирам какви интриги е плетяла и как е настройвала жена ми против мен, но по онова време бях толкова сляп, че не подозирах нищо. Наруших дадената клетва и започнах отново да пия, но съм убеден, че никога нямаше да го направя, ако Мери беше останала същата. Сега вече тя имаше основание да се отвращава от мен и пропастта помежду ни все повече се задълбочаваше. Тогава в историята се намеси Алек Феърбеърн и положението се влоши хилядократно.

Отначало той идваше вкъщи, за да се вижда със Сара, но скоро започна да се среща и с нас, защото беше обаятелен и се сприятеляваше бързо с всички. Беше напет самоуверен човек с елегантни дрехи и къдрава коса, обиколил половината свят и умеещ да разказва за видяното и преживяното. Не отричам, че беше приятен за компания и имаше доста вежливи маниери за моряк, затова си мисля, че е прекарвал повечето време на кърмата, отколкото на бака. Цял месец влизаше и излизаше от моя дом, без да ми мине и през ума, че тези изискани маниери могат да доведат до беда. Накрая обаче една дреболия ме накара да се усъмня и от този ден изгубих покой.

Наистина беше дреболия. Влизайки неочаквано във всекидневната, видях върху лицето на жена ми да се изписва радостна усмивка, но щом разбра кой е влязъл, усмивката ѝ изчезна и тя се отвърна разочаровано. Това ми стигаше. Можеше да сбърка стъпките ми единствено със стъпките на Алек Феърбеърн. Ако той ми се беше изпречил в момента, щях да го убия, защото, ядосам ли се, направо полудявам. Мери видя пламъка на ненавистта в очите ми, спусна се към мен и ме сграбчи с две ръце за ръкава.

„Недей, Джим, недей!“ — извика тя. „Къде е Сара?“ — попитах. „В кухнята.“ „Сара — казах аз, като отидох при нея, — този Феърбеърн никога повече да не пристъпва прага ми!“ „Че защо?“ — попита тя. „Защото аз заповядвам.“ „О! — рече тя. — Щом моите приятели не са желани в твоята къща, значи и аз не съм.“ „Ти можеш да правиш, каквото искаш — рекох аз, — но ако Феърбеърн се мерне още веднъж тук, ще ти изпратя едното му ухо за спомен.“ Тя, струва ми се, се уплаши от изражението ми и не отговори. Същата вечер напусна къщата ми.

Не знам дали в постъпките си тази жена бе ръководена от чиста злоба, или е смятала, че ще ме настрои срещу жена ми, подтиквайки я към непорядъчност, но, така или иначе, тя нае една къща през две улици и взе да дава квартири на моряци. Феърбеърн почти непрекъснато й гостуваше, а Мери ходеше да пие чай със сестра си и с него. Не знам колко често е ходела, но един ден я проследих и когато влязох, Феърбеърн избяга през задната градинска стена като страхлив подлец, какъвто всъщност си и беше. Заклех се пред жена ми, че ще я убия, ако още веднъж я сваря в негова компания, и я поведох към къщи разплакана, трепереща, пребледняла като лист хартия. Помежду ни нямаше вече и помен от любов. Чувствах, че ме мрази и се страхува от мен, а когато това взе да ме тласка все повече към пиянство, започна и да ме презира.

Сара видя, че не може да си изкарва препитанието в Ливърпул, и доколкото знам, отиде да живее при сестра си в Кройдън, а работите у дома продължиха да вървят по същия начин. Накрая дойде и последната седмица, а с нея — и цялото това нещастие и гибел.

Ето как стана всичко. Бяхме потеглили с „Майски ден“ на седемдневно плаване, но някаква голяма бъчва се разхлаби и изметна една от хоризонталните ни греди, затова се наложи да се върнем за десетина часа в пристанището. Слязох от кораба и тръгнах към къщи. Мислех си каква изненада ще бъде за жена ми, пък и тайно се надявах, че може би ще се зарадва да ме види тъй скоро.

Тази мисъл още ми се въртеше в главата, когато свих в нашата улица. В същия миг край мен мина файтон, в който седяха тя и Феърбеърн. Двамата си бърбеха и се смееха и изобщо не ме забелязаха, докато аз стоях и ги наблюдавах от тротоара.

Давам ви честната си дума, от този миг нататък вече не бях господар на себе си и сега, като се връщам назад, всичко ми се струва като сън. Напоследък пиех доста и двете неща, събрани заедно, направо ми избиха чивиите. И сега усещам в главата си чуване като с докерски чух, но онази сутрин сякаш Ниагара бумтеше и свистеше в ушите ми.

Плюх си на петите и затичах след файтона. Носех в ръката си тежък дъбов бастун и в началото просто ослепях от ярост. Докато тичах, съзнанието ми взе да се прояснява и се изхитрих да изостана малко, тъй че да ги държа под око, без те да ме виждат. Скоро файтонът спря пред гарата. Пред гишето имаше огромна тълпа и успях да се промъкна незабелязано до тях. Купиха си билети за Ню Брайтън. Аз също си взех билет, но във влака седнах три купета по-назад. Когато пристигнахме, те тръгнаха по крайбрежния булевард, а аз ги следвах неотлъчно на стотина метра. Накрая наеха лодка с гребла и се качиха в нея. Денят беше много горещ и навярно смятаха, че във водата ще им бъде по-прохладно.

Сякаш някой ги пъкна в ръцете ми. Имаше омара и не се виждаше на повече от няколко метра. Наех и аз лодка и загребах след тях. Виждах неясните им очертания, но те се движеха толкова бързо, колкото и аз, и сигурно бяха се отдалечили на около миля от брега, преди да ги застигна. Омарата ни обгръщаше като плътна завеса. Господи, ще забравя ли някога лицата им, когато видяха кой се намира в застигащата ги лодка? Тя изпищя. Той заруга като обезумял и замахна към мен с едното гребло, защото навярно бе прочел в очите ми смъртната си присъда. Избягнах удара, замагнах с бастуна си и му счупих главата като яйце. Въпреки безумния си гняв нея може би щях да пощадя, но

тя го прегърна, зарида и взе да вика: „Алек, Алек!“ Замахнах отново и тя се простря до него. Бях като див звяр, подушил кръв. Ако Сара беше там, ей Богу, и нея щях да наредя до тях. Извадих ножа си... Това е! Казах ви всичко. Изпитвах дива радост при мисълта, как ще се почувства Сара, когато получи тези доказателства за последствията от своето вмешателство. Завързах телата за лодката, измъкнах една дъска от дъното и изчаках да потъне. Знаех добре какво ще си помисли собственикът — заблудили са се в омарата и течението ги е отнесло в открито море. Поизчистих се, върнах се на брега, без жива душа да разбере какво се бе случило. Същата нощ приготвих пакета за Сара Къшинг и на следния ден го изпратих от Белфаст.

Това е цялата истина за случилото се. Можете да ме обесите или да направите каквото искате с мен, няма да ме накажете повече, отколкото вече съм наказан. Не мога да затворя очи, без да видя двете лица, вторачени в мен, както тогава, когато ме видяха да изниквам от омарата. Аз ги убих бързо, но сега те ме убиват бавно. И ако прекарам още една такава нощ, до сутринта или ще полудея, или няма да съм жив. Няма да ме оставите сам в килията, нали, сър? За Бога, недейте и нека в предсмъртния ви час с вас се отнесат така, както вие сега с мен.

— Какъв е смисълът на всичко това, Уотсън? — попита мрачно Холмс, оставяйки изписаните страници. — На каква цел е послужила цялата тази верига от мъка, насилие и страх? Би трябвало да се стигне до някакъв край, иначе ще излезе, че вселената ни се управлява от случайността, а това е немислимо. Но какъв край? Това е големият и вечен въпрос, от чийто отговор човешкият разум е още много, много далеч.

[1] *Чарлс Джордж Гордън* (1833–1885) — прославен английски генерал от времето на колониалните завоевания, загинал при превземането на Хартум. — Б.р. ↑

[2] *Хенри Уорд Бийчър* (1813–1887) — американски проповедник и писател. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.